

Methodiek schoolverlatersinformatiesysteem 1996

Citation for published version (APA):

Willems, E., & van der Linden, I. (1998). Methodiek schoolverlatersinformatiesysteem 1996. (ROA Working Papers; No. 1). Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen.

Document status and date:

Published: 01/01/1998

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Methodiek Schoolverlatersinformatiesysteem 1996

Ed Willems en Irma van der Linden

ROA-W-1998/1

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt

Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde
Universiteit Maastricht

Maastricht, juni 1998

ISBN 90-5321-234-5

SEC98.049/EW

Inhoud

Bladzijde

Voorwoord	i
1 Inleiding	1
2 Schoolverlatersonderzoeken	1
3 Dataverwerking en weging	3
4 Dekkingsgraad en respons	8
5 Non-respons	11
6 Besluit	17
Literatuur	17
Appendix A: Kernvragenlijst	19

Voorwoord

Dit werkdocument gaat in op de methodiek die in het uitvoeringsjaar 1996 is gehanteerd binnen het schoolverlatersonderzoek, zoals dat door het ROA wordt uitgevoerd. Dit betreft de enquêtes *Registratie en Bestemming van Schoolverlaters (RUBS)*, *HBO-Monitor* en *WO-Monitor*. Vanaf 1996 is het ROA-schoolverlatersonderzoek in vergaande mate geïntegreerd. Hierdoor is een vergelijkbaar systeem ontstaan met gegevens over schoolverlaters uit vrijwel het gehele secundair en tertiair onderwijs, vooralsnog met uitzondering van een groot gedeelte van het wetenschappelijk onderwijs. Toch kan inmiddels worden gesproken van een Schoolverlatersinformatiesysteem. In het kader van het onderzoek binnen dit informatiesysteem zijn in 1996 onder andere het rapport *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 1996* en de bijbehorende bijlage *Kerngegevens* gepubliceerd (ROA, 1997a en 1997b). Daarnaast is een specifieke rapportage verschenen over de arbeidsmarktpositie van de afgestudeerden van het HBO (Van de Loo, Van der Velden en Zuurbier, 1997 en Van de Loo, Willems en Pagrach, 1997). Tevens zijn de belangrijkste resultaten van de WO-Monitor Economie in een landelijke rapportage samengebracht (Ramaekers, 1997).

Het Schoolverlatersinformatiesysteem wordt financieel mogelijk gemaakt door de Ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, het Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuzevoorlichting (LDC), de HBO-Raad en de deelnemende faculteiten en universiteiten aan de WO-Monitor. Bij de uitvoering van het onderzoek werkt het ROA samen met DESAN Marktonderzoek b.v. te Amsterdam. Binnen het ROA is de projectleiding van het Schoolverlatersinformatiesysteem in handen van dr. R.K.W. van der Velden en drs. E.J.T.A. Willems. Dit werkdocument is samengesteld door drs. E.J.T.A. Willems en drs. A.S.R. van der Linden. Verder hebben aan het Schoolverlatersinformatiesysteem 1996 meegewerkt A.M. Kleijnen, drs. P.J.E. van de Loo, J.M.J.A. Pisters, drs. G.W.M. Ramaekers, B.J. Weerkamp en drs. H.M. Zuurbier (allen werkzaam bij ROA), alsmede drs. K.R. Becker, drs. H. van Dongen, drs. ing. K.J. Pagrach en ing. J.J. Rutjes (allen werkzaam bij DESAN Marktonderzoek).

1 Inleiding

Door het ROA worden jaarlijks enkele grootschalige schoolverlatersonderzoeken uitgevoerd. Enerzijds betreft dit een onderzoek onder de schoolverlaters van het Algemeen Voortgezet Onderwijs (AVO), het Voorbereidend Beroepsonderwijs (VBO) en het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) aan de hand van de enquête *Registratie van Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters (RUBS)*. Anderzijds is dit een onderzoek onder de afgestudeerden van het Hoger Beroepsonderwijs (HBO) in de *HBO-Monitor* en onder de afgestudeerden van het kunstvakonderwijs in de *Kunsten-Monitor*. Daarnaast wordt onderzoek verricht onder de afgestudeerden van de Universiteit Maastricht en de Technische Universiteit Delft, alsmede onder de afgestudeerden van de economische faculteiten van de Erasmus Universiteit Rotterdam, de Katholieke Universiteit Brabant, de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit in de *WO-Monitor*. Deze schoolverlatersonderzoeken vormen onder andere de basis voor een aantal landelijke publicaties, zoals de recent verschenen rapporten *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 1996* en *De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het hoger beroepsonderwijs; HBO-Monitor 1996* en *WO-Monitor economie 1996; Basismeting cohort '95*.

Dit werkdocument vormt een methodologische aanvulling op deze reeds verschenen rapporten. Er zal met name ingegaan worden op de gehanteerde methodiek en op het uitgevoerde non-responsonderzoek. De opzet van de rest van dit werkdocument is als volgt. Allereerst wordt in paragraaf 2 een uiteenzetting gegeven over het doel en de opzet van de schoolverlatersonderzoeken. Vervolgens wordt in paragraaf 3 ingegaan op de dataverwerking en de weging van de gegevens. In paragraaf 4 wordt daarna een overzicht gegeven van de dekkingsgraad en de respons. Paragraaf 5 bevat het verslag van het non-responsonderzoek. In paragraaf 6 wordt dit werkdocument ten slotte kort samengevat.

2 Schoolverlatersonderzoeken

Doel

De schoolverlatersenquêtes van het ROA zijn gericht op het monitoren en analyseren van de bestemming van (gediplomeerde) schoolverlaters in het vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt. Aandachtspunten daarbij zijn het individuele keuzegedrag ten aanzien van (vervolg-)onderwijs, de arbeidsmarktpositie van opleidingen, het zoekgedrag en het beroepsmatig functioneren van schoolverlaters, hun initiële loopbanen en de evaluatie van het curriculum.

Binnen de schoolverlatersonderzoeken van het ROA kunnen twee componenten worden onderscheiden: een toepassingscomponent en een onderzoekscomponent. De toepassingscomponent richt zich op de zorg van individuele onderwijsinstellingen voor de

onderwijskwaliteit en de afstemming van het onderwijs op de behoeften van de arbeidsmarkt. Daarvoor worden zogenaamde instellingsrapportages opgesteld waarin de onderwijsinstellingen informatie krijgen over hun 'eigen' afgestudeerden, waar relevant afgezet tegen het landelijke beeld. Hiermee kunnen management, studierichtingsleiders en decanaat een indruk verkrijgen van het externe rendement van de eigen afgestudeerden.

De onderzoekscomponent van het schoolverlatersonderzoek, aangeduid als het *Schoolverlatersinformatiesysteem*, heeft als doel het analyseren van het doorstroompatroon van schoolverlaters naar vervolgonderwijs en het transitieproces van school naar werk. De resultaten hiervan worden onder meer gepubliceerd via algemeen toegankelijke landelijke rapportages. Hierin ligt het accent op (de ontwikkelingen in) het intredeproces van schoolverlaters, de kansen op het vinden van werk, de kwaliteit van het werk en het keuzegedrag van schoolverlaters ten aanzien van mogelijke vervolgopleidingen en de kwaliteit van de aansluiting die daarbij wordt ondervonden.

Opzet

Zoals reeds eerder is aangegeven, vormt een drietal schoolverlatersonderzoeken, te weten RUBS, de HBO-Monitor en de WO-Monitor, de basis van het Schoolverlatersinformatiesysteem. Voor al deze schoolverlatersonderzoeken geldt dat onderwijsinstellingen zelf aangeven of zij met (een deel van) hun schoolverlaters of afgestudeerden willen deelnemen¹. Er is derhalve geen sprake van een aselechte steekproef. Mochten er echter 'witte vlekken' in de deelname ontstaan – zowel naar opleidingsrichting of regio – dan wordt een aanvullende steekproef getrokken. In 1996 bleek dat echter nauwelijks noodzakelijk. Voor het WO wordt overigens geen aanvullende steekproef getrokken en is het onderzoek vooralsnog beperkt tot enkele deelnemende universiteiten en faculteiten².

Sinds het uitvoeringsjaar 1996 wordt het schoolverlatersonderzoek van het ROA uitgevoerd volgens een geïntegreerd model, waarbij één meetmoment en één kernvragenlijst wordt onderscheiden. In de praktijk betekent dit dat in oktober³ 1996 ruim 75.000 schoolverlaters en afgestudeerden van het school-/studiejaar 1994/1995 zijn benaderd met een schriftelijke vragenlijst. Wanneer schoolverlaters na ruim een maand de vragenlijst nog niet teruggestuurd hebben, wordt een rappèl verstuurd. In sommige gevallen is tevens telefonisch gerappelleerd.

-
1. De RUBS-enquête wordt bij de scholen aangeboden onder verantwoordelijkheid van het LDC. De HBO-Monitor wordt bij de hogescholen aangeboden onder auspiciën van de HBO-Raad. Het ROA biedt zelf de WO-Monitor aan bij de universiteiten of faculteiten. Binnen het agrarisch onderwijs wordt zowel de RUBS-enquête als de HBO-Monitor aangeboden door bureau Arbeidsmarktonderzoek van STOAS te Wageningen.
 2. Vanaf 1998 zal er in VSNU-verband een WO-Monitor onder de afgestudeerden van alle Nederlandse universiteiten worden gehouden.
 3. In voorgaande jaren werden de schoolverlaters binnen RUBS in mei benaderd, dat wil zeggen zo'n tien maanden na het verlaten van de opleiding. Bij de HBO- en de WO-Monitor werden de vragenlijsten ook in het verleden in het najaar verstuurd.

Ofschoon de vragenlijsten in de kern gelijk zijn, is in het uitvoeringsjaar 1996 gebruik gemaakt van maar liefst 13 verschillende vragenlijsten, om zodoende recht te doen aan de verschillen die er tussen de diverse onderwijsniveaus of -sectoren bestaan. Binnen RUBS zijn aparte lijsten gebruikt voor de schoolverlaters van de MAVO, van HAVO/VWO, van VBO en van MBO. Voor het agrarisch onderwijs op zowel VBO- als MBO-niveau zijn specifieke vragenlijsten gebruikt. Voorts zijn de schoolverlaters van het AVO en VBO in de gemeente Amsterdam met specifieke vragenlijsten benaderd, omdat hier een afwijkende onderzoekopzet is gehanteerd⁴. Ook binnen de HBO-Monitor is een aparte vragenlijst opgesteld voor de afgestudeerden van het landbouwonderwijs. Daarnaast zijn onder de naam Kunsten-Monitor twee specifieke vragenlijsten opgesteld voor afgestudeerden van het kunstvakonderwijs, respectievelijk vragenlijsten voor HBO Beeldende Kunst en Vormgeving en HBO Muziek en Theater. Om een hogere respons te bereiken, is onder afgestudeerden van het kunstvakonderwijs die de schriftelijke vragenlijst niet hebben teruggestuurd een beperkt gedeelte van de vragenlijsten telefonisch afgenomen.

De vragenlijsten van het uitvoeringsjaar 1996 bestaan uit een viertal hoofd-onderwerpen: algemeen (geslacht, leeftijd e.d.), onderwijsloopbaan, arbeidsmarktintrede en een thematisch gedeelte. Binnen de vragenlijsten voor het AVO en het VBO ligt de nadruk op de doorstroom naar het vervolgonderwijs en de redenen van eventuele uitval. Tevens wordt in deze vragenlijsten uitgebreid stilgestaan bij de rol van studie- en beroepskeuzebegeleiding. Er wordt slechts in beperkte mate ingegaan op de arbeidsmarktintrede van schoolverlaters. In de overige vragenlijsten ligt de nadruk juist op het transitieproces van school naar werk en wordt minder vergaand gevraagd naar de doorstroom naar vervolgonderwijs. In het thematisch gedeelte is in 1996 aandacht besteed aan 'de eerste baan'. Overigens is dit thema-deel alleen opgenomen in de vragenlijsten voor schoolverlaters van het MBO en hoger. Appendix A geeft een overzicht van het kern-deel van de vragenlijst.

3 Dataverwerking en weging

Nadat de vragenlijsten verzameld zijn, start het dataverwerkingsproces. Hierbij wordt de informatie op de vragenlijsten omgezet tot een bestand dat geschikt is voor het uitvoeren van analyses. Dit proces van dataverwerking bestaat uit een aantal stappen: de codering van enkele vragen met 'open' antwoordcategorieën (waaronder vervolgonderwijs, beroep, bedrijfssector), de data-entry, de opschoning van het bestand voor mogelijke inconsistenties ('datacleaning') en de uitbreiding van het bestand met nieuwe variabelen. Vervolgens wordt het bestand gewogen, zodat op basis van de gegevens landelijk representatieve uitspraken

4. De deelname van de Amsterdamse schoolverlaters is mogelijk gemaakt via het bureau O&S van de gemeente Amsterdam in samenwerking met OCTANT. De adresvergaring heeft plaatsgevonden op basis van de gemeentelijke gegevens. Deze gegevens bleken overigens sterk vervuild, waardoor een groot aantal personen ten onrechte is aangeschreven: zij waren geen schoolverlater in de desbetreffende periode. Op verzoek van O&S zijn tevens enkele additionele vragen aan de schoolverlaters gesteld.

kunnen worden gedaan.

Dataverwerking

De vragenlijsten bevatten voor het merendeel gesloten antwoordcategorieën, waarbij de respondenten kunnen kiezen uit een aantal voorgedrukte mogelijkheden. In een beperkt aantal gevallen dienen de schoolverlaters zelf een numerieke waarde in te vullen, bijvoorbeeld bij leeftijd, inkomen en aantal gewerkte uren. Bij enkele vragen wordt echter gebruik gemaakt van een volledig 'open' vraagstelling, waarbij de schoolverlaters zelf het antwoord op de vraag moeten omschrijven. Dit is met name het geval bij vragen waar het gaat om:

- soort (vervolg- en voor-)opleiding;
- beroep;
- bedrijfssector;
- (woon- of werk-)gemeente.

Bij deze vragen worden de alfanumerieke antwoorden van de respondenten gecodeerd volgens vooraf opgestelde classificaties. Voor de opleidingsvragen wordt daarbij gebruik gemaakt van een speciaal voor dit doel door het ROA opgestelde opleidingsclassificatie, waarin alle in Nederland voorkomende (reguliere) opleidingen zijn opgenomen⁵. Beroep en bedrijfssector worden gecodeerd volgens de *Standaard Beroepen Classificatie 1992 (SBC92)* en de *Standaard Bedrijfsindeling 1993 (SBI93)* van het CBS. Overigens zijn beide classificaties, waar relevant, door het toevoegen van een extra digit verder verbijzonderd. Gemeenten worden gecodeerd volgens de gemeentecodes die door het CBS in het meest recente *Plaatsnamenregister* worden gehanteerd.

De aldus verkregen 'ruwe' gegevens worden vervolgens onderworpen aan een uitgebreide kwaliteitscontrole. Doel van deze controles is eventuele onvolkomenheden, fouten en inconsistenties te achterhalen en zo mogelijk te corrigeren⁶. Het proces van kwaliteitscontrole van de gegevens is in een vijftal fasen onderverdeeld:

1. Eerste controle: dit is een algemene controle om te achterhalen of er bij de data-entry problemen zijn opgetreden en of de gegevens ten aanzien van de gevolgde opleiding juist zijn.
2. Controle op stringvariabelen: hierin wordt bekeken of er bij de vragen met een antwoordcategorie "anders, namelijk ..." bepaalde grote groepen kunnen worden onderscheiden.

5. De *Standaard Onderwijs Indeling (SOI)* van het CBS is voor het schoolverlatersonderzoek niet geschikt. Deze classificatie is sterk verouderd en maakt enkele belangrijke onderscheiden binnen het onderwijssysteem niet. Zo wordt bijvoorbeeld binnen de SOI het leerlingwezen, kort MBO en MBO niet van elkaar onderscheiden. Ook moeten nieuwe opleidingen vaak onder de noemer 'niet eerder geclassificeerd' worden ondergebracht. Overigens voorziet de classificatie wel in een koppeling met de SOI.

6. Overigens is een groot aantal controles reeds in de data-entry opgenomen. Dit betreft met name controles op grenswaarden en controles op de in de vragenlijsten gehanteerde routings.

3. Controles per blok⁷: in deze fase wordt gecontroleerd of de antwoorden op de vragen die bij elkaar horen, overeen kunnen komen. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Stel dat het antwoord op de vraag “volg je deze vervolgopleiding nog steeds” ontbreekt, terwijl de vraag waarom de schoolverlater gestopt is wel ingevuld is. In dat geval wordt het ontbrekende antwoord op de eerste vraag vervangen door “nee, voortijdig verlaten”.
4. Controles over de blokken heen: hierin wordt nagegaan of de antwoorden op de vragen van verschillende blokken met elkaar overeenstemmen. Bijvoorbeeld: wanneer de eerste maanden van de ‘kalender’ met belangrijkste bezigheden per maand niet ingevuld zijn en de eerste wel ingevulde maand de maand van afstuderen of de eerste maand ná het afstuderen is, dan worden de eerste maanden van de kalender gevuld met “scholier/student”.
5. Afronding cleaning: tot slot van de cleaning worden de cases die niet bruikbaar zijn uit het bestand verwijderd. Dit zijn onder andere de cases die onverwerkbaar zijn doordat vitale informatie ontbreekt en de cases die niet tot de doelgroep behoren (met name schoolverlaters die in een ander jaar de opleiding hebben verlaten).

In principe is het bestand na de cleaning klaar voor gebruik. Om de bruikbaarheid ervan echter te vergemakkelijken wordt er tevens een aantal nieuwe variabelen aan het bestand toegevoegd. Veelal zijn dit variabelen die veelvuldig afgeleid zouden moeten worden voor de analyses. Zo is bijvoorbeeld voor de variabele ‘beroepsbevolking’ de antwoorden op meer dan vijf vragen nodig.

Weging

De deelname van de scholen aan de schoolverlatersonderzoeken geschiedt, zoals vermeld in paragraaf 2, op vrijwillige basis. Hierdoor ontstaat er in de regel een ongelijke spreiding naar opleiding en regio. Ook naar andere kenmerken van de populatie kan er een scheefheid in de verdeling ontstaan. Zo is de respons bij vrouwen in het algemeen hoger dan bij mannen, waardoor vrouwen oververtegenwoordigd zijn in het onderzoeksbestand. Dergelijke ongelijkheden leiden ertoe dat het onderzoeksbestand geen landelijke representatie is van de doelgroep. Om toch betrouwbare landelijke gegevens te kunnen presenteren, wordt een weging uitgevoerd op het bestand zoals dat na de dataverwerking is verkregen. Daarbij wordt een zodanige weging uitgevoerd dat de aantallen corresponderen met de aantallen in de populatie (ophoging).

Voor de weging wordt gebruik gemaakt van de populatiegegevens die beschikbaar zijn op basis van de *Integrale Leerlingtelling (ILT)*, voor wat betreft het voortgezet onderwijs en het (kort) MBO, en het *Centraal Register Instellingen Hoger Onderwijs (CRIHO)*, voor wat betreft het HBO. Beide databestanden worden beheerd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Ten aanzien van de schoolverlaters van de landbouwopleidingen wordt

7. Blokken in de vragenlijsten zijn bijvoorbeeld “Gevolgde opleiding”, “Vulgoopleiding”, “Belangrijkste bezigheden” en “Kenmerken huidige functie”.

gebruik gemaakt van door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij beschikbaar gestelde gegevens. In de ILT 1994/1995 zijn per instelling en per opleiding gegevens beschikbaar over het aantal leerlingen per leerjaar en geslacht⁸. Het CRIHO bevat per instelling

en opleiding gegevens over het aantal diploma's, waarbij eveneens een onderverdeling naar geslacht is gemaakt. Bovendien wordt bij de opleidingen een onderscheid gemaakt tussen de voltijd- en de deeltijdopleidingen.

In principe wordt op het niveau van opleiding x voltijd/deeltijd (alleen HBO) x regio x geslacht een wegingsfactor bepaald als het quotiënt van het aantal in de populatie en het aantal in het onderzoeksbestand. Indien echter de resulterende weegfactor groter is dan 3 maal de gemiddelde weegfactor en bovendien het aantal cases dat wordt gewogen kleiner is dan 50, dan wordt eerst de dimensie geslacht en indien vervolgens noodzakelijk ook de dimensie regio buiten beschouwing gelaten. In dat geval wordt derhalve gewogen op het niveau van opleiding x voltijd/deeltijd (alleen HBO) x regio, respectievelijk opleiding x voltijd/deeltijd (alleen HBO). Voor opleidingen waar het aantal werkenden in de respons minder dan 15 bedraagt heeft voorafgaand aan de weging een clustering plaatsgevonden. Op dit hogere clusterniveau wordt vervolgens de weging uitgevoerd. Overigens worden in de regel in de schoolverlaters-onderzoeken geen landelijke gegevens gepresenteerd wanneer deze betrekking hebben op minder dan 15 respondenten. Tabel 3.1 geeft een overzicht van de aantallen schoolverlaters per opleidingssector vóór en ná de weging. Bij het HBO is daarbij tevens een onderscheid gemaakt naar voltijd en deeltijd.

Tabel 3.1

Aantallen schoolverlaters per opleidingssector in het ongewogen en gewogen bestand, 1996

Opleidingssector	Ongewogen aantal	Gewogen aantal
AVO	3.135	118.500
MAVO	898	52.000
HAVO	1.188	34.900
VWO	1.049	31.400

8. Helaas zijn gegevens over het aantal gediplomeerden met ingang van dit jaar vanwege privacy-redenen niet meer beschikbaar gesteld. Om toch rekening te houden met het rendement van het laatste leerjaar is hiervoor gebruikt gemaakt van gegevens van het voorgaande jaar. Naar verwachting zullen de rendementscijfers in één jaar niet aan hevige veranderingen onderhevig zijn.

Tabel 3.1 (vervolg)

Aantallen schoolverlaters per opleidingssector in het ongewogen en gewogen bestand, 1996

Opleidingssector	Ongewogen aantal	Gewogen aantal
<i>VBO</i>	1.090	50.300
landbouw	410	4.200
techniek	276	25.000
economie	196	10.100
gezondheidszorg	208	11.100
<i>MBO-kort</i>	1.195	25.800
oriënteren en schakelen	156	8.400
landbouw	159	500
techniek	230	5.200
economie	457	9.300
gezondheidszorg	193	2.400
<i>MBO</i>	7.393	67.300
landbouw	889	4.000
techniek	1.761	22.800
economie	2.241	25.100
gezondheidszorg	1.711	9.600
gedrag en maatschappij	791	5.800
<i>HBO voltijd</i>	13.346	41.300
landbouw	976	4.200
onderwijs	1.245	5.900
techniek	3.021	10.200
economie	4.325	10.400
gezondheidszorg	1.009	3.200
gedrag en maatschappij	1.409	4.000
kunst en cultuur	1.361	3.400
<i>HBO deeltijd</i>	2.134	9.500
landbouw	25	100
onderwijs	487	3.300
techniek	91	400
economie	228	1.100
gezondheidszorg	294	1.600
gedrag en maatschappij	779	2.300
kunst en cultuur	230	600
<i>WO^a</i>	2.962	

a. Bij het WO heeft geen weging plaatsgevonden (wegingsfactor 1), zodat de gewogen aantallen gelijk zijn aan de ongewogen aantallen.

4 Dekkingsgraad en respons

De schoolverlaters die uiteindelijk in het onderzoeksbestand zijn opgenomen, vormen slechts een gedeelte van de gehele onderzoekspopulatie. Enerzijds worden niet álle personen uit de doelgroep benaderd en anderzijds reageert niet iedereen die wél is benaderd. De dekkingsgraad geeft een beeld van de omvang van het gedeelte van de populatie dat benaderd is. Het responspercentage geeft vervolgens aan welk deel van degenen die benaderd zijn daadwerkelijk gereageerd heeft.

Tabel 4.3 geeft vervolgens een overzicht van de in 1996 uitgezette en (niet) terugontvangen vragenlijsten. De belangrijkste traceerbare reden van non-respons is het ontbreken van een actueel adres. In bijna 4% van de aangeschrevenen is dit het geval. Tabel 4.4 geeft aansluitend de responspercentages per opleidingssector. Evenals in tabel 3.1 is er bij het HBO tevens een onderscheid gemaakt naar voltijd en deeltijd.

De respons is duidelijk het grootste bij de schoolverlaters van het AVO. Bij het VWO wordt zelfs een respons van 78% bereikt. Bij het kort MBO is helaas sprake van een vrij lage respons: 39%. Het MBO en het HBO kent responspercentages van rond de 55%. Dit is gelijk aan hetgeen ook de afgelopen jaren is bereikt. Het WO kent een hogere respons 61%.

Dekkingsgraad

Tabel 4.1 laat voor 1996 zien hoe groot de dekkingsgraad per schooltype is⁹. De tabel laat zien dat er tussen de verschillende schooltypen een groot verschil in dekkingsgraad bestaat. Vooral bij het HBO is sprake van een zeer hoge deelname, waardoor een dekking van maar liefst 60% wordt bereikt. Bij het AVO en VBO ligt deze deelname aanzienlijk lager. Hier is zo'n 10-15% van de schoolverlaters benaderd. Het kort MBO en het MBO neemt een middenpositie in met deelnamepercentage van respectievelijk 20% en 26%.

Tabel 4.1
Dekkingsgraad per schooltype, 1996

Schooltype	Benaderd aantal	Dekking %
AVO	12.028	10
VBO	7.072	14
MBO-kort	5.151	20
MBO	17.588	26
HBO	30.529	60

Tabel 4.2

9. Het WO is hier buiten beschouwing gelaten.

Berekening van de respons: omschrijving teller en noemer van het responspercentage^a

Omschrijving	Teller respons	Noemer respons	Onderzoeks- bestand
Schriftelijk gereageerd	✓	✓	✓
Telefonisch gereageerd (kunstvakonderwijs)	✓	✓	✓
Overleden	X	X	X
Onbestelbaar retour	X	✓	X
Onbereikbaar i.v.m. verblijf buitenland/ernstige ziekte	X	✓	X
Weigering: anonimiteit of andere reden	X	✓	X
Mismatch onderzoeksbestand/administratiebestand	✓	✓	X
Na sluitingsdatum ontvangen	✓	✓	X
Onverwerkbaar	✓	✓	X
Ongediplomeerde afgestudeerden	✓	✓	X ^c
65 Jaar of ouder	✓	✓	X
Afstudeerjaar individuele afgestudeerden verkeerd	✓	✓	X
Afstudeerjaar gehele opleiding/faculteit verkeerd	X	X	X ^c
AVO/VBO Amsterdam ^b aanwijsbaar probleem	X	X	✓

- a. “✓” geeft aan dat categorie wordt opgenomen; “X” geeft aan dat categorie niet wordt opgenomen. Overigens betekent het opnemen van een categorie bij de bepaling van de respons niet automatisch dat deze categorie ook in het onderzoekbestand wordt opgenomen (zie laatste kolom)
- b. Door een afwijkende vorm van adresvergarings zijn de in Amsterdam uitgezette en ontvangen vragenlijsten buiten beschouwing gelaten bij het bepalen van de respons, omdat hier geen goed beeld van de feitelijke aangeschreven populatie voorhanden is.
- c. Deze categorie is uitsluitend opgenomen in het bestand met het oog op de instellingsrapportages. Voor landelijke rapportages wordt deze groep buiten beschouwing gelaten.

Tabel 4.3

Resultaat dataverzameling in aantallen per schooltype

	AVO ^a	VBO ^a	MBO-kort	MBO	HBO	WO	Totaal
Totaal uitgezet	12.028	7.072	5.151	17.588	30.529	4.889	77.256
Retour ontvangen, beschikbaar voor verwerking	3.260	1.180	1.437	7.888	15.526	2.962	32.253
Retour ontvangen, niet geschikt voor verwerking, vanwege							
• onbestelbaar retour	203	205	239	670	1.278	200	2.795
• weigering: anonimiteit of andere reden	11	30	43	88	50	4	226
• onverwerkbaar	3	5	10	7	31		56
• school-/studiejaar verkeerd	91	452	92	459	544	68	1.706
• AVO/VBO A'dam aanwijsbaar probleem	885	458					1.346
• overige redenen	10	6	4	29	60	8	117

- a. Bekend is dat voor de gemeente Amsterdam veel schoolverlaters ten onrechte zijn aangeschreven. Naar verwachting heeft slechts een klein deel van de aangeschrevenen dit expliciet gemeld, waardoor het aantal retour ontvangen ten opzichte van het aantal uitgezette vragenlijsten erg laag is.

Respons

Het responspercentage wordt berekend als het quotiënt van het aantal terug ontvangen vragenlijsten en het aantal uitgezette vragenlijsten. Maar wat wordt precies meegenomen in de teller van het responspercentage en wat in de noemer? Het antwoord op deze vraag wordt gegeven in tabel 4.2. Tevens wordt in deze tabel aangegeven of de desbetreffende cases in het onderzoekbestand worden opgenomen.

Tabel 4.4

Responspercentage per opleidingssector, 1996^a

Opleidingssector	%
<i>AVO</i>	69
<i>MAVO</i>	59
<i>HAVO</i>	70
<i>VWO</i>	78
<i>VBO</i>	47
landbouw	41
techniek	52
economie	59
gezondheidszorg	49
<i>MBO-kort</i>	39
oriënteren en schakelen	37
landbouw	40
techniek	36
economie	40
gezondheidszorg	46
<i>MBO</i>	54
landbouw	53
techniek	50
economie	55
gezondheidszorg	59
gedrag en maatschappij	53
<i>HBO voltijd</i>	53
landbouw	58
onderwijs	49
techniek	53
economie	53
gezondheidszorg	55
gedrag en maatschappij	53
kunst en cultuur	54

Tabel 4.4 (vervolg)
 Responspercentage per opleidingssector, 1996^a

Opleidingssector	%
<i>HBO deeltijd</i>	52
landbouw	67
onderwijs	45
techniek	52
economie	44
gezondheidszorg	55
gedrag en maatschappij	56
kunst en cultuur	67
WO	61

- a. Bij de percentages voor AVO en VBO zijn de in de gemeente Amsterdam uitgezette en ontvangen vragenlijsten buiten beschouwing gelaten, omdat hier – door een afwijkende vorm van adresvergaring – geen goed beeld van de feitelijke aangeschreven populatie voorhanden is. Overigens wordt opgemerkt dat de respons onder die groep wel beduidend lager ligt.

5 Non-respons

Zoals in paragraaf 4 is aangegeven, varieert de respons van het schoolverlatersonderzoek van 39% voor het kort MBO tot 69% voor het AVO. De resultaten zoals die beschreven staan in de landelijke en instellingsrapportages zijn vanzelfsprekend gebaseerd op deze responsgroep. Om te achterhalen of de onderzoeksresultaten die verkregen worden door gebruik te maken van de gegevens van deze responsgroep geen vertekening van de werkelijkheid vormen, is het belangrijk om te weten of er sprake is van een selectieve respons. Stel bijvoorbeeld dat de schoolverlaters die werkloos zijn in grote getale weigeren aan de enquête deel te nemen. Het werkloosheidspercentage dat berekend wordt met behulp van de gegevens van de responsgroep laat in dat geval een onderschatting van het werkelijke werkloosheidspercentage zien.

Eventuele selectiviteit van de respons kan worden nagegaan door op enkele belangrijke kenmerken de responsgroep met de non-responsgroep te vergelijken. Dit is in principe op twee manieren mogelijk: (1) door de kenmerken van de responsgroep te vergelijken met de kenmerken van de doelgroepopulatie welke reeds op basis van andere bronnen bekend zijn of (2) door een aanvullend onderzoek te houden onder de non-responsgroep, waarbij over enkele kernvariabelen informatie wordt ingewonnen. Ten aanzien van het schoolverlatersonderzoek is vooraf nauwelijks enige informatie bekend, behoudens gevolgde opleiding, geslacht en regio. Aangezien deze gegevens echter reeds gebruikt worden om het onderzoekbestand te herwegen – waardoor op deze punten een landelijk representatief beeld ontstaat – is voor het nagaan van de representativiteit ten aanzien van enkele kernvariabelen derhalve een non-responsonderzoek noodzakelijk.

De vraag is vervolgens over welke kenmerken van de non-responsgroep informatie verzameld dient te worden. Het antwoord wordt bepaald door het belang dat binnen het schoolverlatersonderzoek aan de verschillende kenmerken wordt gehecht en de mate waarin verwacht mag worden dat de respons op deze punten selectief is. De bestemming oftewel de maatschappelijke positie van schoolverlaters na het verlaten van de opleiding kan beschouwd worden als één van de belangrijkste kernpunten in de schoolverlatersenquêtes. Bovendien zou juist op dit punt selectiviteit in de respons kunnen ontstaan. Evenals in voorgaande jaren¹⁰ is het non-responsonderzoek voor het uitvoeringsjaar 1996 daarom vooral toegespitst op de bestemming van schoolverlaters.

Een ander belangrijk aspect binnen het schoolverlatersonderzoek omvat het onderzoek onder degenen die betaald werk verrichten. Daarom wordt in het non-responsonderzoek ook getoetst op eventuele selectiviteit in de antwoorden op de vraag “Heb je op dit moment (ook) betaald werk? (inclusief een betaalde bijbaan en/of een leer-arbeidsplaats)”. Behalve het bestaan van eventuele selectiviteit tussen de respondenten en de non-respondenten ten aanzien van de twee genoemde variabelen bestemming en betaald werk, wordt er vanuit gegaan dat er geen selectiviteit is opgetreden ten aanzien van de overige variabelen in de vragenlijst. Zo is er bijvoorbeeld geen grond om aan te nemen dat degenen die naar een technische vervolgopleiding zijn gegaan vaker of minder vaak reageren dan degenen die een economische vervolgopleiding zijn gaan volgen¹¹ of dat degenen die van beroep timmerman zijn vaker of minder vaak responderen dan degenen die elektriciën van beroep zijn.

Non-responsonderzoek

Het non-responsonderzoek voor 1996 heeft plaatsgevonden aan de hand van een korte telefonische enquête. Deze is gehouden onder een steekproef van degenen die in eerste instantie de schriftelijke vragenlijst niet hebben geretourneerd. De opleidingssector HBO kunst en cultuur vormt een uitzondering op de steekproeftrekking: hiervan zijn de non-respondenten, zoals eerder is aangegeven, integraal benaderd. Onder de afgestudeerden van het WO is geen non-responsonderzoek gehouden.

De steekproef van het non-responsonderzoek 1996 is gestratificeerd naar schooltype. Binnen een schooltype wordt aselekt getrokken over de verschillende opleidingssectoren. Achteraf bleek echter de sector landbouw binnen het VBO sterk oververtegenwoordigd te zijn in het non-responsonderzoek. Dit heeft te maken met enerzijds de vrijwel integrale deelname van deze sector aan het schoolverlatersonderzoek en anderzijds de relatief lage respons, waardoor een oververtegenwoordiging in de non-responsgroep ontstaat. Een vergelijkbare situatie – oververtegenwoordiging in de deelname en lage respons – bestaat voor de schoolverlaters van de gemeente Amsterdam. Om te voorkomen dat hier een

10. Zie bijvoorbeeld Van Smoorenburg, Rutjes en Van der Velden (1995).

11. Dit beeld wordt overigens bevestigd door een vergelijking te maken met de *Onderwijsmatrix* van het CBS.

oververtegenwoordiging zou optreden in de non-responsgroep is vooraf al een aantal onderwijsinstellingen uit deze gemeente bij het non-responsonderzoek buiten beschouwing gelaten.

Voor het uitvoeren van het telefonisch onderzoek onder de non-respondenten is – naast de lijst die voor het kunstvakonderwijs is gebruikt – gebruik gemaakt van een drietal verschillende vragenlijsten: één voor schoolverlaters van AVO/VBO, één voor die van het MBO en één voor die van het HBO. Aan de hand van die lijsten is onder andere informatie verzameld over de gevolgde opleiding van de non-respondent, de belangrijkste bezigheid op het moment van enquêteren en (indien van toepassing) over de huidige baan. Aan alle non-respondenten is tevens gevraagd naar de reden waarom men in eerste instantie niet heeft deelgenomen aan het onderzoek.

Tabel 5.1

Redenen van schoolverlaters om in eerste instantie niet deel te nemen aan het onderzoek in percentages per schooltype

Reden	AVO %	VBO %	MBO kort %	MBO %	HBO %	Totaal %
Geen echte reden	11	7	14	7	5	7
Vragenlijst nooit ontvangen	7	9	12	7	11	10
Vragenlijst kwijtgeraakt	6	1	4	0	3	3
Vergeten	27	24	12	16	16	17
Geen interesse	6	15	5	18	7	8
Invullen kost teveel tijd/moeite	27	24	33	28	33	32
Bedenkingen bij anonimiteit en/of privacy	1	3	2	1	3	3
Vragenlijst was niet op mij van toepassing	5	3	4	4	5	5
Zegt vragenlijst al te hebben teruggestuurd	6	1	4	5	6	5
Iets anders	4	15	12	14	11	11

Tabel 5.1 laat per schooltype zien wat de redenen van weigering door de non-respondenten zijn geweest. Hierbij gaat het dus om de non-respondenten die in eerste instantie niet hebben deelgenomen aan het onderzoek, maar wel aan de telefonische enquête. De belangrijkste reden waarom schoolverlaters de vragenlijst niet hebben ingevuld en teruggestuurd is dat het invullen teveel tijd of moeite kost. Daarnaast geven vooral AVO'ers en VBO'ers aan dat zij zijn vergeten de vragenlijst in te vullen en/of terug te sturen. Bij schoolverlaters van het kort MBO en de afgestudeerden van het HBO is ook de bereikbaarheid een belangrijke reden van niet responderen. Overigens moet worden bedacht dat er bij het telefonisch benaderen van de non-respondenten wederom non-respons optreedt. De belangrijkste reden voor deze 'tweede non-respons' is dat de schoolverlaters zijn verhuisd of dat het telefoonnummer verkeerd is. Expliciet wordt opgemerkt dat bij het telefonisch non-respons onderzoek er naar is gestreefd om uit een zo klein mogelijke groep een vast aantal schoolverlaters te benaderen. In totaal zijn 3.002 mensen benaderd voor 1482 geslaagde gesprekken.

Toets op selectiviteit

Vervolgens kan worden nagegaan of de responsgroep en de groep die aanvankelijk niet op de schriftelijke enquête heeft gereageerd op de eerder genoemde kernvariabelen – bestemming en betaald werk – van elkaar verschillen. De significantie van dit verschil kan worden bepaald aan de hand van de toets van Fisher (zie bijvoorbeeld Van der Genugten (1986, blz. 298-304)). Voordat deze Fisher-toets kan worden toegepast, is het echter noodzakelijk om eerst enkele aanpassingen in de databestanden van zowel de non-responsgroep als de responsgroep door te voeren. Ten eerste zijn degenen waarvan de opleidingssector niet bekend is uit het non-responsbestand verwijderd¹². Ten tweede zijn de afgestudeerden van het kunstvakonderwijs die telefonisch gereageerd hebben bij de respons buiten beschouwing gelaten, dit om dubbeltellingen te voorkomen. Verder is de verdeling naar opleidingssector verschillend tussen het responsbestand en het non-responsbestand. Om hiervoor te corrigeren – en dus beide bestanden op dit punt vergelijkbaar te maken – is ten derde het *responsbestand* zodanig (opnieuw) gewogen dat de verdeling over de opleidingssectoren overeenkomt met die van het non-responsbestand¹³.

Tabel 5.2 laat per schooltype voor elke bestemmingscategorie het resultaat van de toets van Fisher zien. Voor de volledigheid is aangegeven hoe de bestemming van de non-responsgroep en de responsgroep er in aantallen en percentages uit ziet. De aantallen voor de responsgroep zijn daarbij, zoals gezegd, zodanig aangepast dat de verdeling van de schoolverlaters over de opleidingssectoren binnen het desbetreffende schooltype gelijk is aan de verdeling binnen dat schooltype in het non-responsbestand¹⁴. De aantallen in de twee kolommen vormen de basis voor het berekenen van de z-score.

Uit de tabel blijkt dat bij het AVO, VBO en kort MBO het percentage schoolverlaters met bestemming leerlingwezen of in-service onderwijs in het non-responsbestand significant groter is dan in het responsbestand. Dit betekent dat het percentage schoolverlaters dat een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs volgt, op basis van het gebruikte onderzoeksbestand onderschat zou worden. Mogelijker heeft dit echter te maken met de manier van vraagstelling, die noodzakelijkerwijs verschilt tussen een telefonisch en een schriftelijk

Tabel 5.2

Toets van Fisher op selectiviteit naar bestemming tussen respondenten en non-respondenten per schooltype

12. Dit betreft met name VBO-schoolverlaters uit Amsterdam.

13. In principe zou het ook mogelijk zijn geweest om het non-responsbestand te herwegen naar het (al dan niet gewogen) responsbestand. Aangezien echter het non-responsbestand sterk scheef verdeeld is over de opleidingssectoren, zou dit leiden tot zeer hoge en dus onbetrouwbare weegfactoren.

14. Uiteraard zou men de verdelingen nog meer op elkaar kunnen afstemmen door bijvoorbeeld ook rekening te houden met het geslacht. Dit is echter niet gedaan omdat de aantallen in het non-responsbestand daarvoor te klein zijn.

Bestemming	Non-respons		Respons ^{a,b}		Z-score
	aantal	%	aantal	%	
<i>AVO</i>					
llw/in-service	12	10	145	5	2,53*
betaald werk	8	7	315	11	-1,37
studie	92	79	2.353	81	-0,59
werkloos	1	1	30	1	-0,18
anders	3	3	45	2	0,87
<i>VBO</i>					
llw/in-service	15	27	114	12	3,29*
betaald werk	13	23	187	19	0,71
studie	22	39	626	64	-3,84*
werkloos	3	5	18	2	1,79
anders	3	5	22	2	1,45
<i>MBO-kort</i>					
llw/in-service	17	20	128	12	2,09*
betaald werk	41	48	540	51	-0,53
studie	17	20	277	26	-1,27
werkloos	9	11	75	7	1,18
anders	1	1	34	3	-1,05
<i>MBO</i>					
llw/in-service	8	6	271	4	1,10
betaald werk	92	64	4.421	62	0,53
studie	38	27	2.008	28	-0,44
werkloos	4	3	268	4	-0,61
anders	0	0	94	1	-1,38
<i>HBO</i>					
betaald werk	748	79	9.949	78	0,81
studie	94	10	1.373	11	-0,79
werkloos	67	7	1.041	8	-1,17
anders	38	4	415	3	1,27

a. Exclusief telefonische respons (kunstvakonderwijs).

b. Gewogen naar de verdeling over de opleidingssectoren in het non-responsbestand. De hier gepresenteerde aantallen wijken derhalve af van de in de (landelijke) rapportages genoemde aantallen.

* Significant op 5%-niveau

onderzoek. In de telefonische enquête onder de non-respondenten is gevraagd of men een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs volgt zonder expliciet te vragen naar de belangrijkste bezigheid. In de schriftelijke vragenlijst daarentegen is voor de bestemming als uitgangspunt genomen het antwoord op de vraag hoe de schoolverlaters zichzelf vooral zien. Het kan zo zijn dat iemand die een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs volgt zichzelf meer als betaald werkende of als scholier/student beschouwt. Wanneer tevens naar de z-scores bij de bestemmingen betaald werk en studie wordt gekeken dan blijkt de bestemming studie bij deze schooltypen juist overschat te zijn (al dan niet significant).

Of er sprake is van selectiviteit tussen de respons en de non-responsgroep in de antwoorden op de vraag 'Heb je op dit moment (ook) betaald werk? (inclusief een betaalde bijbaan en/of een leer-arbeidsplaats)' is weergegeven in tabel 5.3. Bij alle schooltypen is de fractie betaald werkenden onder de non-respondenten iets groter dan onder de respondenten. Alleen bij het HBO is er overigens sprake van een significant verschil tussen de respons- en de non-responsgroep. De non-responsgroep bevat relatief gezien meer betaald werkenden dan de responsgroep.

Tabel 5.3

Toets van Fisher op selectiviteit in het aandeel betaald werkende respondenten en het aandeel betaald werkende non-respondenten per schooltype

Betaald werk	Non-respons		Respons ^{a,b}		Z-score
	aantal	%	aantal	%	
<i>AVO</i>					
ja	67	58	1.684	55	0,60
nee	49	42	1.382	45	
<i>VBO</i>					
ja	34	61	570	54	0,96
nee	22	39	482	46	
<i>MBO-kort</i>					
ja	61	73	853	73	0,00
nee	23	27	322	27	
<i>MBO</i>					
ja	118	83	5.805	80	1,04
nee	24	17	1.492	20	
<i>HBO^c</i>					
ja	442	91	5.745	87	2,25*
nee	45	9	839	13	

a. Exclusief telefonische respons (kunstvakonderwijs).

b. Gewogen naar de verdeling over de opleidingssectoren in het non-responsbestand. De hier gepresenteerde aantallen wijken derhalve af van de in de (landelijke) rapportages genoemde aantallen.

c. Exclusief kunst en cultuur vanwege een verschil in vraagstelling ten opzichte van de rest van het HBO.

* Significant op 5%-niveau

6 Besluit

Dit werkdocument geeft de methodologische verantwoording van het schoolverlatersonderzoek zoals dat door het ROA wordt uitgevoerd. Naast een overzicht van de opzet van dit onderzoek, de gehanteerde classificaties en de uitgevoerde controles en toegepaste correcties op het databestand, is vooral ingegaan op de dekkingsgraad (de 'steekproefomvang') en de respons. Ook de eventuele selectiviteit van de respons is

onderzocht. Behalve dit werkdocument is er voor gebruikers van het databestand een documentatieklapper beschikbaar.

Uit het gepresenteerde overzicht van dekkingsgraden blijkt dat het schoolverlatersonderzoek erg grootschalig van opzet is. Met name in het HBO is de steekproefomvang erg hoog te noemen. Hierdoor is het mogelijk om op zeer gedetailleerd niveau van opleidingen betrouwbare uitspraken te doen over de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden. Bij het MBO en vooral het voortgezet onderwijs is de dekkingsgraad beduidend lager (12-25%), maar voldoende groot om op redelijk gedetailleerd niveau een landelijk beeld te verkrijgen van de bestemming van schoolverlaters.

De respons is met gemiddeld 55% voor dit type onderzoek goed te noemen. Bij het kort MBO is de respons echter aan de lage kant. Een belangrijke vraag daarbij is of de respons selectief is. Dit blijkt nauwelijks het geval te zijn. Wel is het zo dat werkende HBO'ers iets vaker responderen. Verder wijst het uitgevoerde non-respons onderzoek er op dat degenen die doorstromen naar het leerlingwezen in de respons zijn ondervertegenwoordigd. Dit verschil kan echter ook veroorzaakt zijn door een (noodzakelijkerwijs) iets andere vraagstelling in de normale schriftelijke vragenlijst en het telefonische non-respons onderzoek. De algemene conclusie mag echter zijn dat op basis van het uitgevoerde onderzoek een goed en betrouwbaar beeld van de bestemming en arbeidsmarktpositie van schoolverlaters wordt verkregen.

Literatuur

- Genugten, B.B. van der (1986), *Inleiding tot de waarschijnlijkheidsrekening en mathematische statistiek deel 1*, Stenfert Kroese, Leiden-Antwerpen.
- Loo, P.J.E. van de, R.K.W. van der Velden, H.M. Zuurbier (1997), *De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het hoger beroepsonderwijs. HBO-Monitor 1996*, Voorlichtingsdienst HBO-Raad, Den Haag.
- Loo, P.J.E. van de, E.J.T.A. Willems, K.J. Pagrach (1997), *De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het hoger beroepsonderwijs. HBO-Monitor 1996. Statistisch supplement*, Voorlichtingsdienst HBO-Raad, Den Haag.
- Ramaekers, G.W.M. (1997), *WO-monitor economie 1996. Basismeting cohort '95*, ROA-R-1997/4, Maastricht.
- ROA (1997a), *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 1996*, ROA-R-1997/3, Maastricht.
- ROA (1997b), *Kerngegevens. Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 1996*, ROA-R-1997/3B, Maastricht.
- Smootenburg, M.S.M. van, J.J. Rutjes en R.K.W. van der Velden, *Technisch werkdocument RUBS 1994, de uitstroom en bestemming van schoolverlaters van het schooljaar 1992-1993*, ROA-W-1995/4, Maastricht.

Appendix A: Kernvragenlijst

Tabel A.1

Overzicht kernvragen Schoolverlatersinformatiesysteem

Variabele	Opmerking
<i>Algemeen</i>	
Geslacht	
Leeftijd	
Etniciteit	
Toestemming doorgeven gegevens aan school	
<i>Onderwijsloopbaan</i>	
Gevolgde opleiding	
Voltijd- of deeltijdvariant van gevolgde opleiding	HBO/WO
Begindatum gevolgde opleiding	
Einddatum gevolgde opleiding	
Diploma of certificaat behaald van gevolgde opleiding	
Opnieuw kiezen van gevolgde opleiding	LAO/MBO/HBO/WO
Hoogste vooropleiding	MBO/HBO/WO
Vooropleiding voor hoogste vooropleiding	HBO/WO
LLW of in-service opleiding	AVO/VBO/MBO
LLW of in-service werk of stageplaats	AVO/VBO/MBO
LLW of in-service diploma/gestopt	AVO/VBO/MBO
Aansluiting LLW of in-service opleiding op gevolgde opleiding	AVO/VBO/MBO
Opnieuw kiezen LLW of in-service opleiding	AVO/VBO(excl.LAO)
Vervolgopleiding	
Voltijd- of deeltijdvariant van vervolgopleiding	
Vervolgopleiding diploma/gestopt	
Plaats van vervolgopleiding	
Aansluiting vervolgopleiding op gevolgde opleiding	
Opnieuw kiezen vervolgopleiding	AVO/VBO(excl.LAO)
Cursus/bedrijfsopleiding	niet voor AVO
Cursus/bedrijfsopleiding totale duur	MBO/HBO/WO
Cursus/bedrijfsopleiding aantal uren per week	MBO/HBO/WO
<i>Arbeidsmarktintrede</i>	
Maatschappelijke positie sinds schoolverlaten	
Verwijzing: (ook) betaald werk	
Actief gezocht naar werk tijdens of na opleiding	
Begin actief zoeken naar werk	
Betaald werk gewenst aantal uren	
Betaald werk laatste 4 weken gezocht	
Beschikbaar betaald werk	
Reden niet beschikbaar voor betaald werk	
Inschrijving arbeidsbureau	
Huidige functie begindatum	bij kunst zowel betaalde als onbetaalde werkkringen

Tabel A.1 (vervolg)
 Overzicht kernvragen Schoolverlatersinformatiesysteem

Variabele	Opmerking
Huidige functie werving	MBO/HBO/WO
Huidige functie beroep SBC 92	
Huidige functie branche SBI 93	
Huidige functie personeelsomvang bedrijf	MBO/HBO/WO
Huidige functie vestigingsplaats bedrijf	MBO/HBO/WO
Huidige functie dienstverband	
Huidige functie aanstelling	
Huidige functie vereist opleidingsniveau volgens werkgever	
Huidige functie vereist opleidingsniveau volgens schoolverlater	niet bij LAO en kunst
Huidige functie vereiste opleidingsrichting volgens werkgever	niet bij AVO
Huidige functie vereiste opleidingsrichting volgens schoolverlater	niet bij AVO, LAO en kunst
Huidige functie leidinggeven	
Huidige functie arbeidsuren per week	
Huidige functie bruto maandinkomen	
Huidige functie aansluiting met gevolgde opleiding	LAO/MBO/HBO/WO
Nevenfuncties	MBO/HBO/WO
Nevenfuncties aantal uren per week	MBO/HBO/WO
Opleiding-huidige functie: belang van kennis en technieken	MBO (beperkt)/HBO/WO
Opleiding-huidige functie: belang van vaardigheden	MBO (beperkt)/HBO/WO
Opleiding-huidige functie: belang van houdingsaspecten	MBO (beperkt)/HBO/WO
Opleiding-huidige functie: aandacht voor kennis en technieken	MBO (beperkt)/HBO/WO
Opleiding-huidige functie: aandacht voor vaardigheden	MBO (beperkt)/HBO/WO
Opleiding-huidige functie: aandacht voor houdingsaspecten	MBO (beperkt)/HBO/WO